

BORNOVA (İZMİR) CİVARINDA YAKALANAN GÜNDÜZ KELEBEKLERİ HAKKINDA: I.

N İ M E T Ö K T E M

Ege Üniversitesi, Zooloji Enstitüsü

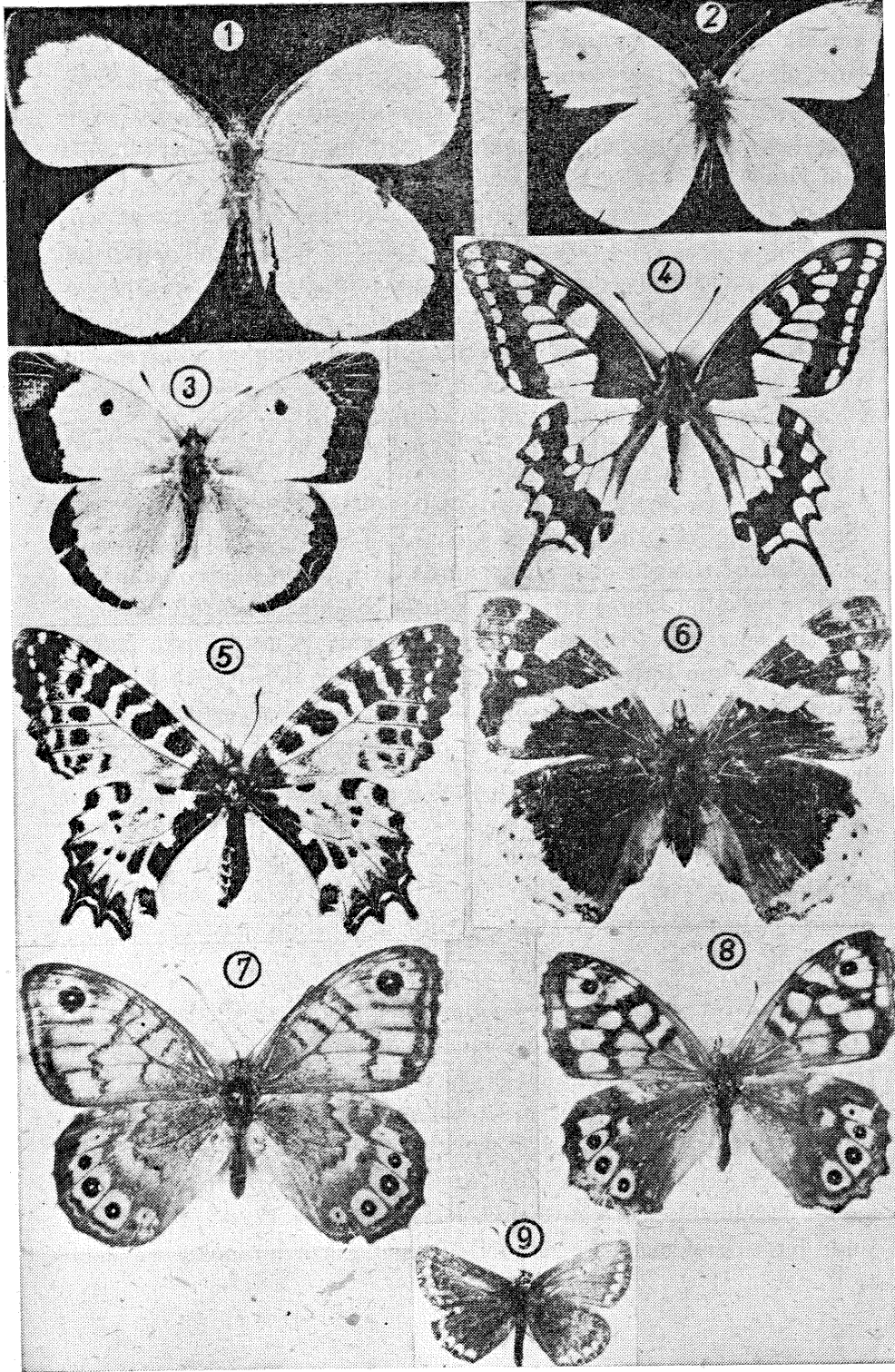
Bu makale, Bornova (İzmir) civarında tarafımızdan toplanmış olan ve halen Ege Üniversitesi Zooloji Enstitüsünde bulunan küçük bir gündüz kelebekleri koleksiyonu dolayısıyla kaleme alınmıştır.

Aşağıda bahis konusu olan kelebekler bugüne kadar tayini yapılmış materyelimizi teşkil etmektedir¹. Bu materyele istinat ederek, dokuz tür hakkında muhtelif kaynaklardan derlediğimiz bilgiyi okuyucularımıza sunuyoruz. Bu hususta istifade ettiğimiz başlıca eserler, makalenin sonunda zikredilmiştir. Esas malûmat bu kitaplardan alınmış olmakla beraber, bilhassa renk ve desen hususları nümunelerimize göre kontrol edilerek verilmiştir.

Kolleksiyonumuzdaki kelebeklerden ilk temas etmek istediğimiz tür lahana kelebekleri familyasından *Pieris brassicae* L. dir (Şekil: 1). Esas itibarıyla beyaz renkli olan bu kelebekte ön kanatların apeksi (kanadın ön kenarı ile dış kenarının teşkil ettiği uç kısım) siyah olup arka

1) Geri kalan nümunelerimizi teşhislerinden sonra ikinci bir yazımıza konu yapmak istiyoruz.

Şekil : 1 *Pieris brassicae* L. (1,5 defa küçük), 2. *Pieris rapae* L. (1,4 defa küçük), 3. *Colias croceus* Fourcr. (1,3 defa küçük), 4. *Papilio machaon* L. (1,6 defa küçük), 5. *Allanacstria cerisyi* Godt. (1,06 defa küçük), 6. *Vanessa atalanta* L. (1,3 defa küçük), 7. *Lasiommata megera* L. (1,2 defa küçük), 8. *Pararge aegeria* L. (1,2 defa küçük), 9. *Polyommatus icarus* Rott. (1,4 defa küçük).

olan
gün-

apıl-
do-
ucu-
aka-
ş ol-
göre

miz
1).
(ka-
arka

mıza

defa
pilio
(1.06
tom-
(1.2

kanadın ön kenarında yine aynı renkte bir leke bulunur. Arka kanatların alt yüzü gri-sarı renktedir. Türde bariz bir seksüel dimorfizm eseri olarak dişilerin ön kanadının takriben orta kısmında iki siyah leke ve arka kenarında aynı renkte bir çizgi mevcuttur. İkinci tür yine aynı familyaya ait fakat daha küçük cesamette olan *Pieris rapae* L. dir (Şekil: 2). Desen bakımından bunların da dişileri *Pieris brassicae*'ye benzer, erkeklerinde bariz fark olarak ön kanadın üst kısmında siyah bir leke bulunur. *Pieridae*'den elimizde mevcut üçüncü tür *Colias croceus* Fourcr. (Şekil: 3) olup sarı turuncu rengi ile temayüz eder. Bunların kanatlarında geniş siyah veya kahverengi bir şerit bulunur. Ön kanadın orta ve ön kısmına yakın yerde siyah, arka kanatta ise kavuniçi bir leke göze çarpar. Kanatların alt yüzü ise yeşilimsi sarı görünüştedir. Seksüel dimorfizm işareti olarak dişilerin ön kanadındaki şerit lekeliidir.

Papilionidae'den tayin edilen materyelimiz *Papilio machaon* L. (Şekil: 4) ile *Allancastris cerisyi* Godt. dir (Şekil: 5). Esas rengi sarı, fakat damarları siyah olan birinci türde ön kanadın kaidesi (kanadın gövdeye birleştiği kısım) sarı siyah karışık çok küçük benekli bir manzara arz eder. Arka kanatların anal bölgesinde (kanadın arka kenarı ile dış kenarının birleştiği yerde) taba renkli büyük yuvarlak leke bulunur. Daha küçük cesamette olan ikinci tür (*Allancastris cerisyi*) sarı zemin üzerinde siyah ve kırmızı bir desen arz eder.

Nymphalidae familyasına mensup *Vanessa atalanta* L. (Şekil: 6) parlak koyu kahverengi ile dikkati çeker. Ön kanatlarda enine uzanan kırmızı turuncu bir şerit ile muhtelif büyüklükte beyaz lekeler bulunur. Bu türün göze çarpan diğer bir desen hususiyeti de arka kanadın dış kenarında uzanan turuncu renkli şerittir. Bundan başka anal bölgede iki küçük mavi leke mevcuttur.

Satyridae'den olan *Lasiommata megera* L. (Şekil: 7) türünde sarı kızıl renkte olan ön kanatlar üzerinde muhtelif yönlerde seyreden koyu çizgiler bulunur. Apekte ortası beyaz noktalı siyah bir osel mevcuttur. Ayrıca arka kanatlar dış kenarına yakın kenarına yakın yerde dört osele maliktir. Aynı familyadan olan *Pararge aegeria* L. (Şekil: 8) esmer kahverenkli bir kelebek olup üzerinde dağınık vaziyette az çok yuvarlak olan büyük açık kahverenkli lekeler bulunur. Ön kanadın apeksinde bir, arka kanatta ise üç osel (ortasında açık bir nokta bulunan

yuvarlak leke) mevcuttur. Kanatların alt yüzü daha mat olup ön kanatta büyük lekelerle maliktir.

Son olarak zikretmek istediğimiz kelebek de *Lycaenidae* familyasından *Polyommatus icarus* Rott.dur (Şekil:9). Seksüel dimorfizm gayet bariz olan bu türün erkekleri, ipek gibi parlak mavi menekşe renginde olup kanat kenarlarında ince siyah birer çizgi bulunur. Alt tarafı gri kül renginde ve dağınık vaziyette küçük lekeler taşır. Dişilerde kanatların üst kısmı koyu kahverenkli olup dış kenarında hilâl şeklinde kırmızı lekeler bulunur. Kanatların alt taraflarında kenardaki muntazam lekelerden maada dağınık küçük lekeler mevcuttur.

Bu makalede ismi geçen türleri tayin etmek lûtfunda bulunan, Saarland Üniversitesi Zooloji Profesörü ve tanınmış kelebek mütehas-sısı Prof. Dr. DE LATTİN'e teşekkürlerimizi sunarız. Makaledeki fotoğraflar Doç. Dr. YAVUZ AKSU tarafından çekilmiştir. Kıymetli yardımlarından dolayı kendisine teşekkür etmeği vazife sayarız.

L İ T E R A T Ü R

1. BODENHEIMER, F.S.: Türkiye entomolojisi. 1941.
2. LE CERF, F.: Atlas des Lépidoptères de France. Fasc. I. 1944.
3. PERRIER, R.: La faune de la France. Fasc. 4, 1. 1926.
4. SPULER, A.: Die Schmetterlinge Europas. Band I. 1908.